

DOCUMENTELE TEHNOLOGICE DE BIBLIOTECĂ: CLASIFICARE, ELABORARE, APLICARE

Viorica LUPU,

director adjunct, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă, UASM

76

Pentru a avea o viziune integră asupra bibliotecii este necesar de a trata această instituție atât ca sistem, cât și ca suprasistem. Ca sistem biblioteca este integrată în macrosistemul social, iar ca suprasistem include alte sisteme, cum ar fi cel organizațional, managerial, tehnologic (de producție), prin intermediul funcționalității cărora își realizează scopul pentru care a fost creată și produce ceea ce societatea are nevoie.

Importanța acordată studierii bibliotecii ca sistem tehnologic derivă din faptul că funcția socială a bibliotecii se caracterizează prin producerea și punerea la dispoziția utilizatorilor a serviciilor și produselor informaționale de calitate. Înșușirile calitative ale produselor și serviciilor informaționale sunt asigurate în procesul de producție. Calitatea producției reflectă calitatea procesului tehnologic, a concepției tehnologice, constructive și de organizare a producției.

Una dintre principalele condiții pentru funcționarea cu succes a oricărui sistem tehnologic de bibliotecă este organizarea rațională a procesului de producție și de supraveghere a respectării disciplinei tehnologice la toate nivelele. Eficiența tehnologiilor bibliotecare depinde în mare măsură de existența în bibliotecă a unui sistem de documente tehnologice. Este evident că prezența subsistemului documentar de reglementare a tehnologiilor bibliotecare în cadrul sistemului tehnologic de bibliotecă oferă sistemului un statut oficial, îi redă uniformitate, vizibilitate și transparență.

În cadrul bibliotecii există mai multe tipuri de documente ce reglementează tehnologiile bibliotecare (organizaționale, tehnologice, normative, metodologice), dar ne vom referi anume la documentația tehnologică.

Documentația tehnologică de bibliotecă este un pachet de documente textuale sau grafice, ce conține norme, reglementări, dispoziții referitoare la tehnologiile de bibliotecă.

Documentația tehnologică se utilizează în general în gestionarea tehnologică a activității bibliotecare, în luarea deciziilor manageriale, la realizarea auditului și consultingului tehnologic, formarea cunoștințelor tehnologice la noii angajați, evaluarea performanțelor și rezultatelor obținute.

Procesul de elaborare a documentelor tehnologice este foarte complex, dificil și puțin reflectat în literatura de specialitate, mai multe surse sunt depășite și nu corespund conceptelor moderne de elaborare a documentației tehnologice de bibliotecă. Dificultatea

elaborării documentelor tehnologice este condiționată și de componența multidimensională a proceselor, intercorelațiile multiple dintre elementele la același nivel ierarhic, interdependențele elementelor la diferite nivele ierarhice.

Clasificarea documentelor tehnologice:

- nomenclatorul proceselor și subproceselor tehnologice de bibliotecă;
- instrucțiuni tehnologice;
- harta-traseu tehnologică;
- decizii tehnologice.

Nomenclatorul proceselor și subproceselor tehnologice de bibliotecă este un document în care sunt enumerate procesele și subprocesele tehnologice ale bibliotecii într-o ordine sistemică, logică și funcțională, oferind o viziune asupra integrității și funcționalității bibliotecii ca sistem tehnologic, a proceselor în întregime și a fiecărui element al procesului în ciclul tehnologic general.

Biblioteconomistul rus N.S. Redikina în publicațiile sale menționează dificultatea urmării unei consecutivități stricte a proceselor în cadrul unor cicluri tehnologice și recomandă pentru bibliotecile mari, activitatea cărora se caracterizează prin complexitate, elaborarea nomenclatorului proceselor și subproceselor tehnologice în corespundere cu serviciile și oficiile bibliotecii în ordinea îndeplinirii lor, iar în final, după necesitate, integrarea lor într-o listă unică (4). Astfel, tehnologiile de bibliotecă pot fi studiate atât conform caracteristicii funcționale, cât și celei structurale.

Harta-traseu tehnologică determină consecutivitatea proceselor și a operațiilor tehnologice, indică legăturile funcționale consecutive ale acestora în cadrul ciclului tehnologic. Conform definiției dată de dna dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, „harta-traseu este un document tehnologic care descrie traseul, calea procesului de producție, instrumentele de muncă, executanții etc.”. (1). Cea mai răspândită formă de prezentare a hărții-traseu sunt schemele-bloc. Se deosebesc două tipuri de scheme tehnologice: macroschemele – care reflectă relațiile între procesele realizate în cadrul unui ciclu tehnologic și microschemele – care indică legăturile între operațiile realizate în cadrul unui proces tehnologic. Schemele-bloc permit înțelegerea integră și în detaliu a funcționalității ciclului tehnologic, permit eliminarea dublării unor acțiuni, exclud logica greșită a organizării

procesului de producție și a operațiilor redundante.

Din categoria hărților-traseu tehnologice fac parte: „Harta-traseu a documentului”, „Traseul cererii de informare”, „Algoritmul de îndeplinire a referințelor”, „Calea cererilor neonorate” etc.

„Harta-traseu a documentului” indică calea documentului de la intrare în bibliotecă și până la etapa în care acesta devine disponibil pentru utilizator. La elaborarea documentului s-a luat în considerație structura organizațional-funcțională a bibliotecii, amplasarea serviciilor și oficiilor, nivelul de automatizare a proceselor tehnologice etc. „Harta-traseu a documentului” reprezintă un sistem de dirijare a fluxului informațional și documentar în cadrul bibliotecii, a termenilor de prelucrare analitico-științifice a documentelor, a operativității cu care ajung a fi comunicate utilizatorului.

„Traseul cererii de informare” stipulează succesiunea proceselor de servire documentară utilizatorului, stabilește timpul de așteptare pentru primirea sau restituirea unui document (operativitatea servirii). În baza acestui document are loc controlul asupra ciclurilor tehnologice ce vizează servirea informațională și documentară a utilizatorilor, dirijarea fluxului de cerințe informaționale, evaluarea plenitudinii și operativității îndeplinirii cererilor, prevenirea rebuturilor.

„Algoritme de îndeplinire a referințelor” determină etapele de îndeplinire a referințelor bibliografice (tematice, de adresă, de concretizare) și factografice. Aceste algoritme facilitează gestiunea tranzacțiilor de referințe.

Deciziile tehnologice fixate într-un protocol sau proces-verbal reprezintă și ele un document tehnologic care apare drept rezultat al desfășurării ședințelor comisiilor specializate ce activează în cadrul bibliotecii (Tehnologii de bibliotecă, Managementul colecțiilor, Catalogare și indexare). Deciziile tehnologice se fixează și se difuzează angajaților bibliotecii prin intermediul intranetului.

Instrucțiunea tehnologică de bibliotecă este un document ce stabilește consecutivitatea strictă a proceselor tehnologice, dezvăluie exact conținutul procesului tehnologic, definește modul de realizare a proceselor. La elaborarea instrucțiunii tehnologice trebuie să se ia în considerație experiența de elaborare a documentelor metodologice.

Algoritmizarea proceselor tehnologice permite o viziune transparentă asupra procesului, definește limitele unui proces, stabilește valoarea adăugată a fiecărei activități care alcătuiește procesul, stabilește mecanismul de control pentru diferite operațiuni realizate în cadrul procesului.

Pentru elaborarea documentelor tehnologice este necesar să se identifice toate procesele și operațiile

tehnologice necesare pentru prestarea unui serviciu sau crearea unui produs informațional, să se stabilească interacțiunile, interdependențele dintre procese și subproces, să se determine consecutivitatea lor. La fel, este necesar de a realiza un proces de conceptualizare a documentului de un grup de lucru constituit din personalul din compartimentele implicate în realizarea procesului tehnologic și comisia profesională specializată „Tehnologii de bibliotecă”.

Eficiența tehnologiilor bibliotecare depinde în mare măsură de existența în bibliotecă a unui sistem documentar tehnologic, ce posedă așa caracteristici ca: actualitate, simplitate, coerență, completitudine funcțională și acest sistem documentar să fie constituit din documente tehnologice aflate în interdependență, detaliat deschizând toate legăturile și interconexiunile dintre procesele tehnologice.

În concluzie, aș menționa că documentația tehnologică trebuie să reprezinte o componentă importantă a documentației sistemului managementului calității, mai ales în condițiile în care se impune evaluarea conformității produsului cu cerințele directivei relevante sau cu cerințele unui standard normalizat, unei norme, specificații tehnologice.

Este necesară elaborarea diferitor tipuri de documente tehnologice de către biblioteci și crearea unei baze de date „Documente de reglementare a tehnologiilor bibliotecare” care va servi ca sistem de regăsire operativă a informației privind ultimele modificări în tehnologiile de bibliotecă sau a unui document în care este fixat procesul de producție a unui produs. Baza de date tehnologică va contribui și la asigurarea continuității deciziilor și soluțiilor tehnologice, va duce la creșterea nivelului de disciplină și cultură tehnologică.

Referințe bibliografice

1. **Kulikovski, Lidia.** *Fundamentul normativ și de reglementare a proceselor tehnologice în biblioteci: abordare teoretico-practică.* În: Conferința tehnico-științifică a colaboratorilor, doctoranzilor și studenților, 15-17 noiembrie 2007 / Univ. Tehnică a Moldovei. Ch., 2007. Vol. 1., pp. 474-477.

2. **Zavtur, Natalia.** *Tehnologia de bibliotecă la etapa actuală: abordare conceptuală.* În: Conferința tehnico-științifică a colaboratorilor, doctoranzilor și studenților, 15-17 noiembrie 2007 / Univ. Tehnică a Moldovei. Ch., 2007. Vol. 1, pp. 478-480.

3. **Пилко, И.С.** *Информационные и библиотечные технологии: учебное пособие.* Санкт-Петербург, 2006. 342 с.

4. **Редькина, Н.С.** *Организационно-технологическая документация в библиотеке: мастер-класс.* În: Библиосфера. 2006, nr. 3, pp. 47-53.